

Europos respiratologų draugijos sunkios astmos SHARP projektas Europoje ir Lietuvoje

KRISTINA BIEKŠIENĖ
LSMU MA Pulmonologijos klinika

Europos respiratologų draugijos (ERS) CRCs (angl. *Clinical Research Collaborations*) programa teikia paramą įvairioms kvėpavimo medicinos sritims, kad būtų sukurti ir veikti Europos daugiacentriai tyrėjų tinklai. Sunkios astmos ERS CRC vadinamas SHARP CRC (angl. *Severe Heterogeneous Asthma Research collaboration, Patient-centred Clinical Research Collaboration*).

2019 m. vasario 22 d. Lietuvos pulmonologų ir alergologų draugija (LPAD) surengė jau antrą tradicija tampa Sunkios astmos konferenciją. Džiaugiamės, kad joje dalyvavo ERS SHARP projekto vadovas profesorius R. Djukanovic iš Sautamptono universiteto (Jungtinė Karalystė).

Šio projekto pagrindiniai tikslai: keisti sunkia astma sergančių pacientų gyvenimą, glaudžiai bendradarbiaujant pacientams, klinacistams, mokslininkams, farmacijos industrijai, palaiptui įsitraukiant ir politikams; harmonizuoti astma sergančių pacientų priežiūrą Europoje, paraleliai siekiant mokslo ir klinikinės praktikos sąveikos, greitinant mokslo pasiekimų diegimą į klinikinę praktiką. Pagal ERS SHARP viziją, dirbant kaip vieningai komandai, siekiama šių tikslų: 1) astmos kontrolei pasiekti nebebūtų naudojami geriamieji gliukokortikoidai; 2) visi sunkia astma sergantys pacientai patektų pas sunkios astmos specialistus; 3) gilinti žinias apie sunkios astmos mechanizmų heterogeniškumą; 4) siekti užkirsti kelią vystytis sunkiai astmai.

ERS CRC SHARP veiklos nukreiptos į pacientus, kurie yra lygiaverčiai projekto partneriai. Tai yra pirmas ERS CRC, kuriame tarp pirmininkaujančių yra pacientai, kurie dalyvauja ir bendradarbiauja visose ERS SHARP veiklose. Pacientai taip pat teikia pasiūlymus moksliniams tyrimams jiems rūpimais klausimais.

Vienas svarbiausių ERS SHARP projekto tikslų – pereiti nuo atskirų, skirtingų prie vieningo Europos sunkios astmos registro bei naujų registrų sukūrimo šalyse, kuriose jų dar nėra. Sunkios astmos registras sudarytų sąlygas turėti realios klinikinės praktikos, ilgalaikės stebėsenos, gydant biologine terapija, geros kokybės duomenis. ERS SHARP registro tikslai: 1) išsiaiškinti paūmėjimų mechanizmus pacientams, kuriems biologinė terapija neveiksminga; 2) numatyti, kuriems pacientams bus stebimas geras gydymo biologine terapija atsakas; 3) įvertinti turimus biožymenis (eozinofilų kiekis, azoto monoksido frakcija iškvėpiamame ore, FeNO) bei vystyti ir validuoti naujus; 4) sveikatos ekonomikos, susijusios su sunkia astma, gilesnės žinios leistų tinkamai planuoti lėšų paskirstymą.

ERS SHARP mokslinių tyrimų pagrindinės temos turėtų atsakyti į šiuos klausimus: 1. Kaip Europoje skiriasi sunkia astma sergančių pacientų charakteristikos ir gydymas? 2. Kokie yra sunkios astmos paūmėjimų mechanizmai, įskaitant jų priežastis ir pasekmes bei gydymą? 3. Koks geriausias būdas tirti pacientų, sergančių sunkia astma, rezultatus?

ERS SHARP projekto pagrindinė misija – tinkamas vaistas tinkamam pacientui tinkamu laiku.

Lietuva 2018 m. vasarį tapo šio projekto nare. ERS SHARP atstovė Lietuvai – Kauno klinikų Pulmonologijos klinikos doc. K. Biekšienė. Įgyvendinant SHARP projektą Lietuvoje, įkurtas Kauno klinikų Sunkios astmos centras, parengtos Sunkios astmos diagnostikos ir gydymo rekomendacijos, įvyko jau dvi sunkios astmos kasmetinės konferencijos. Sudarytas ir įgyvendintas planas „žalioji koridorius“, skirtas sunkia astma sergantiems pacientams greičiau patekti pas III lygio pulmonologus, dir-

Aktualijos

bančius sunkios astmos centre, sukurta Sunkia astma sergančių pacientų, gydomų biologine terapija, priežiūros sistema. Taip pat vykdoma įvairi edukacinė, švietėjiška veikla, gerinant žinomumą, gilinant žinias apie sunkią astmą, Sunkios astmos centrą bei SHARP projektą. Tai pat vykdoma mokslinė veikla sunkios astmos srityje.

ERS SHARP projekto vadovas prof. R. Djukanovic apsilankė Kauno klinikų Pulmonologijos klinikoje, kur susitiko su klinikos vadovu prof. S. Miliausku, Kauno klinikų generaliniu direktoriumi prof. R. Jurkevičiumi. Taip pat dalyvavo moksliniame seminare, kurio metu buvo supažindintas su Sunkios astmos centro veikla. Pulmonologijos klinikos doktorantai, vadovaujami prof. K. Malakausko (V. Kalinauskaitė-Žukauskė, I. Janulaitytė bei A. Januškevičius), supa-

žindino profesorių su klinikoje vykdomais moksliniais tyrimais sunkios astmos srityje. Profesorius pateikė puikių patarimų jauniems mokslininkams, skatindamas juos toliau tobulėti ir tęsti savo mokslinę veiklą. Konferencijos metu susirinkę dalyviai išklausė prof. R. Djukanovic pranešimą apie sunkios astmos diagnostikos bei gydymo strategiją Europoje.

ERS SHARP projekto Lietuvoje perspektyvos yra sunkios astmos registro sukūrimas, remiantis vieninga SHARP platforma, pacientų įtraukimas į veiklą, susijusią su sunkia astma. Sieksime glaudesnio bendradarbiavimo su šeimos gydytojais, II lygio pulmonologais, atrenkant ir siunčiant sunkia astma sergančius pacientus į Sunkios astmos centrą, taip pat plėtojant mokslinę veiklą.